

STABEN FÖR UTVECKLING OCH FÖRVALTNING

Josefin Gardeblad

Kommunjurist

Sala kommuns yttrande över promemorian Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

BAKGRUND

I februari inkom en remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Remissen avser att få in synpunkter på de förslag som betänkande redogör för som syftar till att stärka livsmedelsberedskapen. Promemorian föreslår bland annat att livsmedelsberedskap ska avses som särskild verksamhet som syftar till att upprätthålla den livsmedelsförsörjning som är nödvändig för människors överlevnad. Det kan exempelvis handla om att säkerställa att de viktigaste samhällsfunktionerna har god livsmedelsberedskap. Vidare föreslår betänkandet om livsmedelsberedskap att en ny lag ska införas där särskilda bestämmelser om livsmedelsberedskap ingår. Enligt det lagförslag som presenteras i betänkandet föreslås kommuner ha ett ansvar för livsmedelsberedskap. I den nya lagen om livsmedelsberedskap åläggs kommunerna att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Kommuner ska utöver detta också planera för lokal livsmedelsdistribution. Vid en allvarlig störning eller händelse ska kommunen enligt lagförslaget vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen. Den myndighet som föreslås att följa upp och ge vägledning till kommunerna är Livsmedelsverket.

KANSLIENHETEN, STABEN FÖR UTVECKLING OCH FÖRVALTNING

SYNPUNKTER PÅ PROMEMORIAN LIVSMEDELSBEREDSKAP I EN NY TID (SOU 2024:8)

- Saknas en lagteknisk utformning för vilka uppgifter som begrepp "analysera", "planera" eller "nödvändigt" och "lämpliga åtgärder" ska innehålla eller andra minimum krav.
- Kommunerna får ett nytt ansvarsområde där det behövs stöd, riktlinjer samt resurser samt beaktade av den kommunala finansieringsprincipen.

I förslag om Lag om livsmedelsberedskap 2 kap. 1 § framgår det att kommunen ska vidta förberedande åtgärder genom att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. I den här typen av analys ska kommunen särskilt beakta grupper av personer som behöver livsmedel i ett tidigt skede samt samverka med andra aktörer om det bedöms som nödvändigt. Vidare framgår det av förslag till lag om livsmedelsberedskap 2 kap. 2 § att kommunen ska planera för hur nödvändiga livsmedel kan distribueras i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Detta innebär att kommunen behöver både analysera och planera livsmedelsförsörjningen vid allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Enligt förslag till lag om livsmedelsberedskap 2 kap. 3 § ska kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen. Det är återkommande med begrepp som "nödvändigt" och "lämpliga åtgärder" i lagförslaget. Arbetet med livsmedelsberedskap kan komma att se väldigt olika ut sinsemellan kommunerna. Det är dock av yttersta vikt att kommuner få stöttning och vägledning i det som lagen definierar som "nödvändigt" och "lämpliga åtgärder" för att uppfylla de krav som framgår i lagförslaget. Detta gäller även de som föreskrivs i lagförslaget som "analyser" och "planera". Det framgår av promemorian att resultatet av den analys som ska göras enligt förslag om Lag om livsmedelsberedskap 2 kap. 1 § ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Närmare föreskrifter om sådana risk- och sårbarhetsanalyser ska meddelas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Utifrån den tidigare framförda synpunkten om vikten av att tydliggöra vad som faktiskt ingår i de lagkrav som ställs bör detta också tas in i beaktning eftersom alla kommuner förväntas göra liknande analyser.

Enligt promemorian kommer förslag till Lag om livsmedelsberedskap påverka den kommunala självstyrelsen. Detta eftersom den nya lagen kommer ge kommuner nya uppgifter och ansvar inom livsmedelsberedskap. Vidare betonar promemorian om att det inte handlar om någon större inskränkning eftersom att regleringen i den nya lagen ger kommunen ett förhållandevis stort utrymme att själva bestämma hur de specifika uppgifterna inom livsmedelsberedskapen ska utföras eller arbetas med. Samtidigt framhåller promemorian att en sådan inskränkning är att anses som nödvändig mot bakgrund av betydelsen för befolkningen av att ansvaret för den lokala livsmedelsberedskapen preciseras och lagfästs för kommunerna. Till sist poängterar promemorian att förslaget om kommuners ansvar för livsmedelsberedskapen kan få positiva effekter för kommunernas systematiska arbetssätt avseende beredskap och kunna tillvarata kompetenser från flera kommunala förvaltningar. Kommuner ansvarar för en stor del av den lokala samhällsservicen och har lagstadgade uppgifter inom flera olika områden. Det är viktigt att framhålla att då livsmedelsberedskap berör flera kommunala förvaltningsområden behövs det tydlighet med de lagkrav som faktiskt ställs. Då det saknas en lagteknisk utformning för vilka uppgifter som begrepp "analysera", "planera" eller "nödvändigt" och "lämpliga åtgärder" ska innehålla eller andra minimum krav.

Den kommunala finansieringsprincipen är avgörande att beakta vid utformningen av en ny lag om livsmedelsberedskap. Det är viktigt att se till att kommunerna tilldelas tillräckliga

KANSLIENHETEN, STABEN FÖR UTVECKLING OCH
FÖRVALTNING

resurser för att kunna utföra det nya ansvaret effektivt och säkerställa en robust beredskap för framtiden.